

Aksjon kjempespringfrø – aksjon fremmedarter

Fremmede arter sprer seg stille, men konsekvensene kan bli store – derfor er dugnaden og innsatsen til hver enkelt viktig. Dugnad er et begrep og en tradisjon vi skal være stolte av i Norge. Den siste uken har elevene på Kjelle videregående skole hatt dugnad med bekjempelse av fremmede arter på skolens eiendom. Gjennom dette arbeidet har de ikke bare bidratt til å fjerne arter som truer det naturlige mangfoldet, men også gitt plass til planter, insekter og fugler som hører hjemme i landskapet vårt. Naturen er avhengig av balanse, og når fremmede arter får spre seg fritt, kan de fortrenge arter som gjennom lang tid har vært en naturlig del av økosystemet.

Samtidig er dette et godt eksempel på hva vi kan få til gjennom fellesskap. Kampen mot fremmede arter er ikke noe kommunen, grunneiere eller skoler kan løse alene. Alle kan bidra, enten det er ved å fjerne lupiner langs veikanter, unngå å plante arter som sprer seg i naturen, eller delta på lokale dugnader. Når mange gjør litt, blir resultatet stort. Slik tar vi vare på både naturmangfoldet og den sterke dugnadsånden som har preget lokalsamfunnene våre i generasjoner.

I denne artikkelen finner du informasjon om noen av de vanligste fremmede artene i vårt område, hvorfor de er en utfordring, og hvordan du selv kan bidra i arbeidet. Kanskje kan den inspirere til en liten naturdugnad der du bor – for naturen trenger mange hjelpende hender.

Hvorfor er fremmede arter et problem?

Det har alltid skjedd en naturlig spredning av arter, men i dag flyttes planter, dyr og andre organismer over hele verden i et omfang vi aldri har sett tidligere. Mange av disse artene etablerer seg på steder hvor de ikke hører naturlig hjemme. Slike arter kalles fremmede arter.

FNs naturpanel advarte i 2023 om at fremmede arter sprer seg mer enn noen gang før, og at de er en av de største truslene mot naturmangfoldet globalt. Også i Norge er dette en betydelig utfordring. Artsdatabanken har vurdert over 2300 fremmede arter, og 441 av disse er klassifisert med høy eller svært høy risiko for norsk natur.

Når fremmede arter etablerer seg, kan de fortrenge stedegne planter og dyr ved å konkurrere om lys, næring og leveområder. De kan endre naturtyper, spre sykdommer og i verste fall føre til at arter og naturtyper går tapt. Konsekvensene handler ikke bare om naturvern. Et redusert naturmangfold kan også påvirke viktige økosystemtjenester som pollinering, jordhelse og matproduksjon.

Tidlig innsats gir best resultat

Erfaringen er tydelig: Jo tidligere en fremmed art oppdages, desto enklere er den å bekjempe. Derfor er både miljøovervåking og

tips fra publikum viktige verktøy i arbeidet. Målet er å stoppe artene før de får etablert seg og spredd seg videre.

I vårt område er særlig kjempespringfrø og hagelupin arter mange kjenner igjen, det samme kan sies om fredløs, selv om fredløs er en vakker og dekorativ plante, kan den spre seg kraftig med røttene og bli svært dominerende. Felles for alle artene er at de sprer seg raskt og kan danne tette bestander som fortrenger andre planter. Her kan alle bidra. Den mest effektive metoden er å fjerne plantene med rot før de setter frø, eller slå dem ned før blomstring. Mange små tiltak kan over tid gi stor effekt for naturen, og skape store effekt over tid.

Hvordan håndtere planteavfallet?

Fremmede arter skal ikke kastes i naturen, på komposthaugen eller i hageavfallet dersom det er fare for at frø, røtter eller plantedeler kan overleve og spre seg videre. Planteavfall fra fremmede arter bør samles inn og leveres til godkjent mottak for destruksjon. Innbyggere i Aurskog-Høland kan levere slikt avfall til ROAFs gjenvinningsstasjoner. Dersom du er usikker på hvordan en art skal håndteres, anbefales det å sjekke veiledningen fra Miljødirektoratet eller ROAF før avfallet transporteres eller kastes.

Nyttige begreper

- **Rødlistede arter og naturtyper** er arter og naturtyper som står i fare for å forsvinne fra norsk natur.
- **Fremmedartslista** er Artsdatabankens oversikt over arter som ikke hører naturlig hjemme i Norge, og som er vurdert etter hvilken risiko de utgjør for naturen.
- **Svartelistet** er et eldre begrep som tidligere ble brukt om de mest skadelige fremmede artene.
- For mer informasjon om fremmede arter, bekjempelse og risiko kan du besøke Artsdatabanken og Miljødirektoratet. [Artsdatabanken | Kunnskapsbank for naturmangfold](#)

Fremmede arter i vår kommune

I Aurskog-Høland kommune er det registrert flere fremmede arter som truer det lokale biologiske mangfoldet. Kommunen fokuserer særlig på spredningen av problematiske planter og fremmede treslag.

De mest vanlige fremmede artene i kommunen er:

Fremmede planter

- **Kjempebjørnekjeks:** Stor plante med hvit skjermblomst. Den kan gi alvorlige brannsåar og fortrenger andre planter.
- **Kjempespringfrø:** Høy, rosa blomst som sprer seg svært raskt langs vassdrag og i fuktig skog.
- **Hagelupin:** Danner store, tette tepper i veikanten og utkonkurrerer stedege blomster.
- **Kanadagullris:** Innført hageplante som sprer seg i skogkanter og åpne områder.
- **Parkslirekne:** Vokser som en bambuslignende busk. Den har et kraftig rotsystem som kan ødelegge grunnmurer og fordrive all annen vegetasjon

Naturmangfoldet er ikke noe vi eier, men noe vi forvalter på vegne av dem som kommer etter oss. Derfor handler kampen mot fremmede arter om mer enn planter og naturforvaltning. Den handler om å ta vare på stedene vi er glade i, artene som hører hjemme her, og fellesskapet som oppstår når vi løfter i flokk. Kanskje begynner den viktigste naturdugnaden med akkurat den planten du fjerner i dag.